

UVEREJNENÉ: 24.4.2014

Týždenník TREND

Lekári – seniori čakajú, kto a kedy ich nahradí

Veková štruktúra všeobecných lekárov a pediatrov je na Slovensku alarmujúca. Po rokoch sa možno črtá eurofondové riešenie

Priemerný všeobecný lekár na Slovensku má 55 rokov a zvyčajne plnú ordináciu pacientov. Po celej krajine pôsobí približne dvetisícpäťsto lekárov s touto špecializáciou. Najširšiu skupinu, štyridsať percent, tvoria päťdesiatnici. Vo veku nad šesťdesiat rokov je okolo tridsať percent všeobecných (praktických) lekárov. Ak by v ambulanciách nesedeli aj odborníci v dôchodkovom veku, pacienti by nemali k dispozícii ani minimálny počet všeobecných lekárov, ktorý stanovuje zákon. Podobná situácia je u pediatrov. Tento nepriaznivý stav sa za posledné desaťročie postupne zhoršuje.

Problém vzdelávania

Do štyridsať rokov malo podľa ministerstva zdravotníctva v roku 2011 iba približne dvanásť percent všeobecných lekárov. Najkritickejšia situácia je na vidieku, no lekári pre deti aj dospelých chýbajú podľa odborníkov z oblasti ambulantného lekárstva okrem Bratislavy vo všetkých regiónoch. Ich úloha v celom systéme by pritom mala byť zásadná. Nielenže liečia bežné ochorenia, ale zároveň sú to „gatekeeperi“, teda tí, ktorí rozhodujú o tom, aké ďalšie vyšetrenia u iných špecialistov by mal pacient s istými symptómami absolvovať. Z podstatnej časti na nich stojí a padá prevencia.

„Najväčší nedostatok odborníkov v súčasnosti je v špecializácii všeobecné lekárstvo, k čomu prispelo dlhodobé zanedbávanie systémového riešenia možnosti získania tejto špecializácie po prechode praktických lekárov do súkromnej sféry,“ vyjadril sa pred časom pre TREND dekan bratislavskej lekárskej fakulty Peter Labaš.

Hlavnou medzerou vo vzdelávaní doteraz bolo, že lekári, ktorí by sa všeobecnému lekárstvu chceli venovať, nemali kde absolvovať prax. Pre nemocnice nebolo zaujímavé zamestnávať lekára bez atestácie s ambíciou stať sa všeobecným lekárom alebo pediatrom a všeobecní lekári s vlastnou ambulanciou nemali dôvod zamestnávať, a teda deliť sa o zárobky so začínajúcim lekárom. Kým budúci chirurg, internista alebo gynekológ si v nemocnici uplatnenie určite nájdu, o lekárov, ktorí končia v súkromnej ambulancii, nemocnice nejavili záujem. „Pre nemocnicu boli nepoužiteľní, lebo ten odbor v nemocnici nemá uplatnenie, preto nebol ani záujem ich prijať. Nemal ich kto platiť,“ povedala TRENDU hlavná odborníčka ministerstva zdravotníctva pre všeobecné lekárstvo Monika Palušková. Tým sa možnosti vzdelávania pre potenciálnych všeobecných lekárov dostali prakticky na bod mrazu. Pomôžu eurofondy Nádej na odvrátenie kolapsu systému priniesla iniciatíva ministerstva zdravotníctva, ktorá vyústila do vytvorenia projektu rezidentský program. Pripravila ho M. Palušková v spolupráci s krajskými odborníkmi MZ SR. Program má eliminovať prekážky, ktoré absolventov medicíny odrádzali od toho, aby si za svoju špecializáciu vybrali všeobecné lekárstvo. Jeho realizácia bude možná vďaka eurofondom na vzdelávanie.

Výška prostriedkov by mala dosiahnuť minimálne osem miliónov eur. Uchádzať sa o nich môžu do začiatku júna lekárske fakulty, ktoré lekárov v postgraduálnom štúdiu pripravujú na špecializačnú skúšku – atestáciu v odbore všeobecné lekárstvo. Záujem uchádzať sa o peniaze EÚ potvrdila TRENDU lekárska fakulta v Košiciach i Martine aj Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave.

Eurofondy majú zabezpečiť financovanie na prvé dva roky, no ministerstvo zdravotníctva tvrdí, že financovanie bude zabezpečené dlhodobo. Univerzity uzavru zmluvy s nemocnicami. Cez eurofondy na vzdelávanie sa tak vlastne nalejú peniaze do zdravotníctva, pretože hlavná časť prostriedkov pokryje platy začínajúcich lekárov, ktorí sa počas praxe vo fakultných alebo univerzitných nemocniciach budú na atestáciu pripravovať. Štúdium sa skrátilo z troch rokov a troch mesiacov u všeobecných lekárov na tri roky, u pediatrov sú to štyri roky.

Rezidenti si počas štúdia ako riadni zamestnanci odpracujú dva a pol roka v nemocnici, detskí tri a pol roka. Vybrať si môžu ktorúkoľvek fakultnú alebo univerzitnú nemocnicu mimo Bratislavského kraja. Počas tohto času si prejdú ambulanciami v rôznych špecializáciách i lôžkovými oddeleniami, pričom na každom sa majú naučiť robiť konkrétne výkony. Na záver strávia pol roka na stáži v ambulancii všeobecného lekára. Mentori, čiže lekári, ktorí sa budú na vzdelávaní nádejných praktických lekárov zúčastňovať, budú dostávať finančnú odmenu. Počet rezidentov v jednotlivých regiónoch by mal kopírovať potreby danej oblasti. Krajskí odborníci MZ SR na tento účel pripravili analýzy, z ktorých vyplýva, že najkritickejšia situácia z hľadiska vekovej štruktúry odborníkov je v Prešovskom, Banskobystrickom a Nitrianskom kraji. „Najmä na juhu stredného Slovenska je taký kritický stav, že niektoré obce sú už dlhšie úplne bez lekára,“ tvrdí hlavná odborníčka MZ SR pre všeobecné lekárstvo.

Mzda mladých lekárov počas prípravy na atestáciu v nemocnici aj ambulancii bude podobne ako u iných neatestovaných lekárov zamestnaných v nemocnici dosahovať zákonom stanovenú výšku, teda približne tisíc eur.

Nemusí to stačiť Rezidentský program má medzi odborníkmi pozitívny ohlas. Štartuje však v poslednej chvíli.

Prezident Asociácie súkromných lekárov SR Ladislav Pásztor vníma program ako krok správnym smerom, upozorňuje však na možné nedostatky. „Myslíme si, že bez dostatočnej propagácie a motivácie stať sa všeobecným lekárom je jedným z najväčších rizík práve otázka získania dostatočného počtu záujemcov. Bez aktívnej spolupráce s obcami a mestami môže byť problém dostať všeobecných lekárov aj do vidieckych ambulancií. Určite bude treba hovoriť aj o rozširovaní kompetencií týchto lekárov, aby mohli riešiť hroziaci nárast chronicky chorých občanov,“ reagoval na otázky TRENDU L. Pásztor.

Plán je ambiciózny. Na to, aby sa zabezpečila potrebná obnova ľudského potenciálu, by mal podľa hovorkyne ministerstva zdravotníctva Martiny Lidinskej narásť počet všeobecných lekárov pre dospelých a pediatrov o sto až 150 lekárov ročne. Každý rok končí štúdium medicíny približne päťsto ľudí vrátane zahraničných študentov. Ostať na Slovensku a urobiť si atestáciu v daných špecializáciách by teda ročne mala viac ako pätina absolventov. Prípadne sa môžu zapojiť aj skôr skončení lekári do 36 rokov, ktorí zatiaľ atestáciu nemajú alebo by si všeobecné lekárstvo chceli doplniť k inej špecializácii. Existuje však už aspoň nádej, že strieborné hlavy v ambulanciách bude mať kto nahradiť.

Lekári pre deti aj dospelých chýbajú okrem Bratislavy vo všetkých regiónoch. A na nich z podstatnej časti stojí a padá prevencia.